

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Geachte lezer,

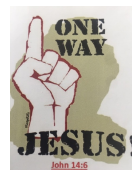
Het verheugt ons, u deze studie in delen te mogen aanbieden. Het is onze hartenwens, dat u door deze studie wordt gezegend. Wanneer de Zoon Gods zegt: **“Ik ben de deur; als iemand door Mij binnenkomt, zal hij behouden worden”**. (Joh. 10:9), dan kunnen wij vandaag met grote stelligheid zeggen: Wij staan voor het sluiten van de deur, want de wederkomst van Jezus staat te gebeuren en daarmee loopt de genadetijd af. Daarom hebben wij van Godswege de opdracht, u deze Bijbelse boodschap door te geven. Probeer u alstublieft, om het zonder vooringenomenheid te lezen.

Vragen, die er bij het lezen van deze studie zouden kunnen rijzen, willen wij, voor zover dit mogelijk is, beantwoorden. Wilt u over de inhoud van deze studie of over het Woord van God in het algemeen praten, dan is daar ook een mogelijkheid voor.

Verder hopen wij van ganser harte, dat alvorens u deze studie gaat bestuderen, u uw God en Vader vraagt om geopende oren en vooral om een geopend hart. Opdat de Heilige Geest zelve u inzicht zal geven en u zal doordringen van de boodschap, die God in deze studie tot u zegt. God wil openbaren, hetgeen Hij tot redding van de mensen gesteld heeft. Alleen met het verstand en met rede is deze studie niet te verstaan. Vertrouw aan Hem uw inzicht toe en u zult van licht tot licht gaan en steeds meer vinden tot troost en sterkte.

Met hartelijke Zegenwensen
namens het Bijbelstudie Centrum
Rob Schutte

Deze studie is gepubliceerd door Ary Geelhoed en met schriftelijke toestemming hier geplaatst.

2 Petrus 1:19

2 Tim. 4:2-4. “verkondig het woord, dring erop aan, gelegen of ongelegen, wederleg, bestraf en bemoedig met alle lankmoedigheid en onderrichting. Want er komt een tijd, dat (de mensen) de gezonde leer niet (meer) zullen verdragen, maar omdat hun gehoor verwend is, naar hun eigen begeerte zich (tal van) leraars zullen bijeenhalen, dat zij hun oor van de waarheid zullen afkeren en zich naar de verdichtfels keren”.

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

In deze Bijbelstudie wordt een overzicht gegeven van het onderwijs van de Bijbel over de sabbat.

Dit is de inhoudsopgave

1. Wat is de sabbat?
2. Het sabbatsgebod is onderdeel van het verbond van Mozes
3. Het is een teken van het verbond
4. Wanneer is de sabbat ingesteld?
5. God nam het breken van de sabbat hoog op
6. Het sabbatsgebod geldt niet voor de christenen
7. Tegenwerpingen
8. Maar mag het dan niet vrijwillig?
9. Hoe zit het dan met de zondag?
  - a. De sabbat was ook een sociale maatregel
  - b. De reformatorische positie
  - c. De invulling van de sabbat, Joods-traditioneel

1. Wat is de sabbat?

De sabbat is de verplichte rustdag die God de Israëlieten heeft opgelegd: *“maar de zevende dag is de sabbat van de Here, uw God; dan zult gij geen werk doen”*. (Exodus 20:10)

2. Het sabbatsgebod is een onderdeel van het verbond van Mozes

De verbondsluiting bij de Sinai

Nadat God het volk Israël uit Egypte had bevrijd, heeft Hij een verbond met het volk gesloten, door bemiddeling van Mozes. Dat lezen we in **Exodus 19 en 20**.

God deed het volgende voorstel aan de Israëlieten: *“Indien gij aandachtig naar Mij luistert en mijn verbond bewaart, dan zult gij uit alle volken Mij ten eigendom zijn”*. (Exodus 19:5)

De Israëlieten namen het voorstel aan: *“En het gehele volk antwoordde eenparig: Alles wat de Here gesproken heeft, zullen wij doen. En Mozes bracht de woorden van het volk weder aan de Here over”*. (Exodus 19:8)

Wat God de Israëlieten in het verbond heeft opgelegd

Nadat het volk akkoord was gegaan met Gods voorstel, legde God de Israëlieten uit wat Hij in het verbond van hen verwachtte. God begon met hen de tien geboden te geven, dat wordt in **Exodus 20** beschreven. De tien geboden worden ook wel de tien woorden van het verbond genoemd (**Exodus 34:28**).

Daarna volgen er, vanaf **Exodus 20:18** tot en met het einde van het boek **Deuteronomium**, nog vele andere voorschriften en wetten. Al die wetten samen vormen *“de wet van Mozes”*. Deze geboden met elkaar zijn *“de verbondseis”*. Dit is wat God in het verbond van Israël eiste.

Door akkoord te gaan met Gods voorstel (**Exodus 19:8**), heeft Israël zich er toe verbonden om de wet van Mozes te onderhouden. Als ze zich aan de wet van Mozes zouden houden, dan zouden ze gezegend worden, als ze het niet deden, dan zou Gods vloek hen treffen (**Leviticus 26, Deuteronomium 28**).

Als onderdeel van de tien geboden staat het sabbatsgebod in de kern van de wet van Mozes. Het staat in het hart van de verbondseis.

3. Teken van het verbond

De sabbat is nog op een andere manier verbonden met het verbond van Mozes. Het is ook een teken van het verbond. *“Gij dan, spreek tot de Israëlieten: maar mijn sabbatten moet gij onderhouden, want dat is een teken tussen Mij en u, van geslacht tot geslacht, zodat gij weet, dat Ik de Here ben, die u heilig”*. (Exodus 31:13)

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Als teken van het verbond staat de sabbat symbool voor het gehele verbond van Mozes. Net zoals de regenboog het teken is van het verbond met Noach (**Genesis 9:12**) en zoals de besnijdenis het teken is van het verbond met Abraham (**Genesis 17:11**). De wekelijkse onderhouding van de sabbat moest het volk er telkens aan herinneren dat ze een door God geheiligd (apart gezet) volk waren.

4. Wanneer is de sabbat ingesteld? Ingesteld na de uittocht uit Egypte

Het sabbatsgebod is ingesteld na de uittocht van het volk Israël uit Egypte, als onderdeel van het verbond dat God toen met Israël sloot. (Zie hierboven punt 2)

Geen bewijs dat het sabbatsgebod daarvoor al van kracht was

Sommigen veronderstellen dat God al eerder de mensen opgedragen had om de sabbat te houden, maar daar is in de Bijbel geen enkel bewijs voor te vinden. Het staat er simpelweg niet.

We lezen ook nergens dat Adam en Eva of bijvoorbeeld de aartsvaders (Abraham, Izaak en Jacob) de sabbat hielden. Ook bij Job vind je er niets van terug. Zelfs van een mogelijk vrijwillig rusten op de zevende dag is geen spoor te vinden.

Maar God heiligde toch direct na de schepping de zevende dag?

Er staat in de Bijbel dat God, direct nadat Hij in zes dagen alles had geschapen, de zevende dag heeft geheiligd en gezegend (**Genesis 2:2-3**) en dat Hij Zelf rustte op die dag. Maar er staat niet dat Hij op dat moment de mensen oplegde om voortaan op de zevende dag te rusten.

Later, als God het volk Israël opdraagt om de sabbat te houden, komt Hij daar wel op terug. Dan verbindt Hij de sabbat met de rust die Hij Zelf op de zevende dag van de scheppingsweek nam (**Exodus 20:11**).

Wat Hij zei kwam ongeveer op het volgende neer: “Zoals Ik rustte op de zevende dag van de scheppingsweek, zo moeten jullie voortaan van jullie werk rusten op de zevende dag van elke week.”

“Gedenk de sabbatdag, dat gij die heiligt; zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; maar de zevende dag is de sabbat van de Here, uw God; dan zult gij geen werk doen, gij noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch de vreemdeling die in uw steden woont. Want in zes dagen heeft de Here de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte op de zevende dag; daarom zegende de Here de sabbatdag en heiligde die”. (Exodus 20:8-11)

We komen de sabbat voor het eerst tegen in het verhaal over het manna

Voor het volk Israël was het verplicht houden van de sabbat iets nieuws, waar ze aan moesten wennen. We komen de sabbat voor het eerst in de Bijbel tegen in het verhaal over het manna (**Exodus 16**). God bereidde daar de Israëlieten al voor op het komende sabbatgebod, door de opdracht om op de zesde dag een dubbel deel manna te verzamelen, dat op wonderbare wijze deze keer niet zou bederven.

5. God nam het breken van het sabbatsgebod hoog op

De sabbat was belangrijk voor God. Het gebod stond niet voor niets in de tien geboden. En God had de sabbat aangewezen als teken, als symbool, van het verbond. Een teken dat de Israëlieten telkens aan het verbond en aan hun speciale relatie met God moest herinneren.

Het belang van het sabbatsgebod wordt onderstreept doordat God in de wet van Mozes op het breken van de sabbat de doodstraf had gezet: *“Gij zult de sabbat onderhouden, want deze is iets heiligs voor u; wie hem ontheiligt, zal zeker ter dood gebracht worden, want ieder die daarop werk verricht, zal uitgeroeid worden uit het midden van zijn volksgenoten. Zes dagen mag men arbeiden, maar op de zevende dag zal er een volledige sabbat zijn, de Here geheiligd: ieder die op de sabbatdag werk verricht, zal zeker ter dood gebracht worden”. (Exodus 31:14,15)*

Denk aan de Israëliet die, vlak nadat God de wet had gegeven, openlijk het sabbatsgebod negeerde en overtrad. Hij moest gestenigd worden (**Numeri 15:32-36**). Deze daad van openlijke rebellie kon God niet

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

accepteren. Als God dit toe zou laten, dan zou niemand zijn wetten meer serieus nemen. De sabbat niet houden is het verbond verbreken. De sabbat houden is het verbond bewaren.

6. Het sabbatsgebod geldt niet voor de christenen

Uit het Nieuwe Testament blijkt dat het sabbatsgebod niet voor de christenen geldt. Waarom is dat zo?

6-1. We zijn niet onder de wet van Mozes

Het verbond van Mozes is met het volk Israël gesloten, niet met de gemeente. Als christenen staan we daarom niet onder de wet van Mozes. Wij staan onder een andere wet. Paulus noemt dat **“de wet van Christus” (1 Korinthe 9:21)**.

De Hebreeën brief spreekt letterlijk over een **“verandering van wet” (Hebreeën 7:12)**.

De wet van Christus bestaat uit de geboden van Jezus (**Mattheus 28:19, Johannes 14:21**) en uit de voorschriften die we vinden in het onderwijs van de apostelen. Het onderwijs van de apostelen vinden we in de brieven van het Nieuwe Testament. Daar staan allerlei opdrachten, voorschriften, geboden en aansporingen, in. Dat is onze leefregel, daar moeten wij ons als christenen aan houden.

De wet van Christus heeft niets te maken met onze rechtvaardiging. Wij worden niet gerechtvaardigd door een wet te houden. Dat geldt zowel voor de wet van Mozes, als voor de wet van Christus.

Wij worden gerechtvaardigd door het geloof, buiten de wet om (**Efeze 2:8,9; Romeinen 3:21; 5:1**). In die zin zijn wij niet onder de wet, maar onder de genade. Maar God heeft ons, als christenen, wel regels gegeven. Niet als methode om rechtvaardig te worden, maar als leefregel. Die leefregel wordt door Paulus in **1 Korinthe 9:21 “de wet van Christus”** genoemd. God verwacht dat we daar naar zullen leven.

Uit het Nieuwe Testament blijkt dat het sabbatsgebod geen deel uitmaakt van de wet van Christus. Zie hieronder, vanaf punt 6.2.

Zie deze Bijbelstudies over:

de wet: www.internetbijbelschool.nl/transfer/bas12.htm

de wet van Mozes en de Christen: www.toetsalles.nl/html/doc/wetvanMozesendechristen.htm

het verschil tussen Israël en de gemeente: Zie punt 9.2. van de bespreking van het boek Wake Up en de linken die daar in staan: www.toetsalles.nl/html/doc/wakeup.ha.htm

6-2. Geen opdracht tot het houden van de sabbat in het onderwijs van de apostelen

Het onderwijs van de apostelen vinden we in de brieven van het Nieuwe Testament, van de Romeinenbrief tot en met de Judas brief. Die brieven zijn direct gericht tot de christenen. Ze zijn gericht tot christelijke gemeenten en tot individuele christenen, zoals Timotheüs.

In het onderwijs van de apostelen worden negen van de tien geboden herhaald, maar niet het sabbatsgebod. Dat bevestigt dat wij als christenen niet onder het verbond met Mozes en onder de wet staan. De verbondseis, dat is de wet van Mozes, met in de kern het sabbatsgebod, geldt niet voor ons. Maar dat is niet alles. In het Nieuwe Testament staat zelfs een waarschuwing tegen het verplicht opleggen van de sabbat.

6.3. Een waarschuwing tegen het verplicht opleggen van de sabbat

In **Kolossenzen 2:16** staat: **“Laat dan niemand u blijven oordelen inzake eten en Laat dan niemand u blijven oordelen inzake eten en drinken of op het stuk van een feestdag, nieuwe maan of sabbat ...”**

In de gemeente van Kolosse waren er christenen die leerden dat de sabbat nog steeds verplicht was. Als je de sabbat niet hield, dan werd je door hen veroordeeld. In dat verband zegt Paulus: **“Laat dan niemand u blijven oordelen ... op het stuk van ... een feestdag, nieuwe maan of sabbat ...”**

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Je moet je niet laten veroordelen als je als christen de sabbat niet onderhoudt. Hetzelfde wordt in dit Bijbelvers ook gezegd over de andere door Mozes voorgeschreven feestdagen (**Leviticus 23**) en over de wetten over rein en onrein voedsel (**Leviticus 20:25**).

Wat Paulus in **Kolossenzen 2:16** schrijft, gaat rechtstreeks in tegen de wet van Mozes! Want in de wet van Mozes staat: **“Gedenk de sabbatdag dat jij die heiligt ....”** (**Exodus 20:8**) en **“ieder die op de sabbatdag werk verricht, zal zeker ter dood gebracht worden”**. (**Exodus 31:15**)

Er lijkt een tegenspraak te zijn tussen Mozes en Paulus, maar dat is het niet, als je begrijpt dat de opdracht om de sabbat te houden gericht was tot het volk Israël. En dat de waarschuwing tegen het verplicht opleggen van de sabbat gericht is tot de christenen, die niet onder de wet van Mozes staan. Het is alleen een tegenspraak als je geen rekening houdt met de **“verandering van wet”** (**Hebreeën 7:12**) die er is gekomen na de dood en opstanding van Jezus.

6-4. Voor een christen zijn alle dagen gelijk

Paulus zegt in de Romeinenbrief dat voor een christen alle dagen gelijk zijn. Een christen weet dat hij niet onder de wet van Mozes staat en dat daarom het sabbatsgebod niet voor hem geldt. Hier is het Bijbelgedeelte: **“Aanvaardt de zwakke in het geloof ... De een gelooft, dat hij alles eten mag, maar de zwakke eet plantaardig voedsel. Wie wèl eet, minzet, die niet eet, en wie niet eet, oordele hem niet, die wèl eet, want God heeft hem aanvaard. ... Deze [immers] stelt de ene dag boven de andere, gene stelt ze alle gelijk..”** (**Romeinen 14:1-6**)

Iets over het verband waarin Paulus dit zegt. Er waren in de gemeente van Rome twee groepen gelovigen. De ene groep bestond uit christenen uit joodse achtergrond, de andere uit christenen uit heidense achtergrond. Dit leidde tot spanningen over het onderhouden van het ceremoniële gedeelte van de wet van Mozes. Tot spanningen over bijvoorbeeld het houden van de sabbat en de joodse feesten en over het toepassen van de voedselwetten.

Sommige christenen uit Joodse achtergrond bleven, ook nadat ze tot geloof in Jezus waren gekomen, leven naar de wet van Mozes, inclusief voedselwetten en speciale dagen. Ze begrepen niet dat ze in Christus vrij van deze inzettingen waren. Vandaar dat Paulus ze **“zwak in het geloof”** (**Romeinen 14:1,2**) noemt. Ze legden zichzelf ten onrechte nog steeds de wet van Mozes op. De anderen wisten dat ze in Christus vrijgemaakt waren van de wet van Mozes. Daarom onderhielden ze de voedselwetten en de feestdagen niet meer. Zij waren sterk in hun geloof.

Paulus roept op tot wederzijdse verdraagzaamheid, maar intussen geeft hij wel aan welke groep gelijk had. Degenen die nog steeds de ene dag boven de andere stellen en die denken dat ze bepaald voedsel niet mogen eten, worden zwak in het geloof genoemd.

6-5. De sabbat hoort bij het ceremoniële deel van de wet van Mozes

In de wet van Mozes kun je onderscheidt maken tussen de morele geboden en de ceremoniële geboden. De morele geboden zijn de geboden die aangeven hoe we met God en onze naaste moeten aangaan. De ceremoniële geboden gaan over de eredienst, over de offers, over de priesters, over de tabernakel (de tempel), over de door God voorgeschreven feesten, over de sabbat. En ook over bijvoorbeeld de voedselwetten.

De apostelen hebben in hun onderwijs wel het morele gedeelte van de wet van Mozes overgenomen, maar dat hebben ze niet met het ceremoniële gedeelte gedaan.

Het sabbatsgebod hoort bij het ceremoniële gedeelte van de wet van Mozes. Daarom ontbreekt het gebod om de sabbat te vieren in het onderwijs van de apostelen. En daarom zegt Paulus dat voor een christen alle dagen gelijk zijn en waarschuwt Hij zelfs tegen het verplicht opleggen van de sabbat.

Het ceremoniële gedeelte van de wet van Mozes is in Christus vervuld. Het waren schaduwen van wat komen zou. **“Laat dus niemand u veroordelen inzake eten of drinken, of op het punt van een feestdag, een**

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

nieuwe maan of de sabbatten. Deze zaken zijn een schaduw van de toekomstige dingen, maar het lichaam is van Christus.” (Kolossenzen 2:16,17. HSV)

De sabbat was, net als alle andere onderdelen van de ceremoniële wet, een schaduw van wat we als christenen nu al beleven. Wij rusten in het volbrachte werk van Christus.

Daar leven we uit. We zijn de ware sabbatsrust ingegaan (**Hebreeënen 4:9,10**). We zijn tot rust gekomen van onze werken: *“Hem echter, die niet werkt, maar zijn geloof vestigt op Hem, die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot gerechtigheid” (Romeinen 4:5)*. Het is volbracht. Of zoals het lied zegt: *“Op het Godslam rust mijn ziele, alle, alle, mijne zonden heeft zijn zoenbloed weggedaan”*.

6.6. Samenvattend

Er is geen sabbatsgebod voor de christen, omdat een christen niet onder de wet van Mozes, maar onder de wet van Christus staat. Het sabbatsgebod is niet overgenomen in de wet van Christus. Daarom wordt in het onderwijs van de apostelen het sabbatsgebod niet herhaald. Integendeel, er staat in het Nieuwe Testament juist een ernstige waarschuwing tegen het verplicht opleggen van de sabbat. Voor een sterke christen, die begrijpt dat hij niet meer onder de wet van Mozes staat, zijn alle dagen gelijk.

Als je meent dat God op dit moment van de christenen vraagt dat zij de sabbat onderhouden, dan ben je zwak in het geloof. En als je denkt dat het houden van de sabbat je dichter bij God zal brengen, dan probeer je met de schaduw te leven in plaats van met de realiteit.

7. Tegenwerpingen

Ondanks het duidelijke Bijbelse bewijs dat hierboven is besproken, zijn er toch gelovigen die niet willen aanvaarden dat het sabbatsgebod niet geldt voor de christenen. Hieronder worden de voornaamste argumenten die ze daarvoor gebruiken besproken.

(1) Je mag geen enkel gebod van de wet van Mozes opheffen, dus ook het sabbatsgebod niet.

De stelling van deze gelovigen is dat de wet van Mozes in zijn geheel nog geldig is voor de christenen. De sabbat is onderdeel van de wet van Mozes en daarom moeten we, als christenen, ook de sabbat nog steeds houden.

Het voornaamste Bijbelgedeelte waar zij zich op beroepen is **Mattheüs 5:17-20**. Daar staat: *“Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. Want voorwaar, Ik zeg u: Eer de hemel en de aarde vergaat, zal er niet één jota of één tittel vergaan van de wet, eer alles zal zijn geschied. Wie dan één van de kleinste dezer geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen; doch wie ze doet en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen. Want Ik zeg u: Indien uw gerechtigheid niet overvloedig is, meer dan die der schriftgeleerden en Farizeeën, zult gij het Koninkrijk der hemelen voorzeker niet binnengaan”*.

“Zie je wel”, zeggen zij, *“hier staat het: Jezus is niet gekomen om de wet te ontbinden. Dat betekent dat we geen enkel gebod van de wet van Mozes ongeldig mogen verklaren en dus ook het sabbatsgebod niet.”* Want: *“Wie dan één van de kleinste dezer geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen” (vers19)*.

Zelfs het kleinste gebod van de wet van Mozes mag niet ontbonden worden: Deze redenering klopt niet. Deze uitleg is in strijd met de rest van de Schrift

Als we Schrift met Schrift vergelijken, dan is duidelijk dat deze uitleg niet juist kan zijn. Want deze uitleg is in strijd met de Bijbelse waarheden en de duidelijke Bijbelteksten die we in het punt hierboven (in punt 6) hebben besproken. Immers Paulus heft wel degelijk het sabbatsgebod op. Hij “ontbindt” het. Hij stelt alle dagen gelijk en hij waarschuwt tegen het verplicht opleggen van de Sabbat.

De juiste uitleg.

En toch spreken Jezus en Paulus elkaar niet tegen. De sleutel tot het begrijpen van deze schijnbare tegenspraak, ligt in het onderkennen van het moment waarop Jezus en Paulus dit zeiden. Jezus zei dit

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

voor zijn dood en opstanding. En Paulus schreef zijn uitspraken over de sabbat na de dood en opstanding van Jezus. We hebben hierboven al gezien dat er door de dood en opstanding van Jezus een verandering van wet is gekomen (Zie punt 6.1.).

Op het moment dat Jezus dit zei, was het niet zijn bedoeling om de wet van Mozes te ontbinden. De wet was immers op dat moment nog geldig, want Hij was nog niet gestorven en opgewekt. Maar dat betekent niet dat Hij dit later niet kon doen.

Als we geen rekening houden met het tijdsaspect zijn er meer schijnbare tegenspraken in de Bijbel. Zo staat in **Johannes 3:17** dat Jezus niet gekomen is om de wereld te oordelen: **“Want God heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden, opdat Hij de wereld veroordele ...”**.

Terwijl uit andere Bijbelgedeelten blijkt dat Hij wel zal oordelen (**2 Korinthe 5:12, Handelingen 17:31**). Bij zijn eerste komst, kwam Jezus niet om te oordelen. Bij zijn tweede komst, komt Hij wel om te oordelen. Als je **Johannes 3:17** los neemt van het geheel van de Bijbel, dan zou je daarop kunnen baseren dat Jezus nooit iemand zal oordelen. **“want God heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden, opdat Hij de wereld veroordele”**.

Op dezelfde manier moeten we wat Jezus in **Mattheüs 5:17** zegt niet los zien van het geheel van het Bijbelse onderwijs. Er zijn al aanwijzingen in het onderwijs van Jezus dat er een verandering van wet zou komen. Bij andere gelegenheden gaf Jezus al indirect aan dat er een tijd zou komen waarin de wet van Mozes niet meer zou gelden voor zijn volgelingen.

Denk bijvoorbeeld aan wat Jezus zei over onrein voedsel in **Marcus 7:14-23**. Daar zegt Hij dat je niet onrein wordt door wat je eet, maar door wat er uit je zondige hart komt. **“Niets, dat van buiten de mens in hem komt, kan hem onrein maken, maar hetgeen uit de mens naar buiten komt (uit zijn zondige hart), dat is het, wat hem onrein maakt”**. (vers 15).

Wat Jezus hier zegt, is in strijd met de wet van Mozes. Daar staat wel degelijk dat je door het eten van door God onrein verklaarde dieren, zelf onrein werd. (**Leviticus 20:25**. En **Leviticus 11**).

Nadat Marcus dit onderwijs van Jezus over wat een mens onrein maakt, heeft door gegeven, voegt hij er aan toe: **“en zo verklaarde hij alle spijzen rein”** (**Marcus 7:19**)

Dan moet je wel consequent zijn. Christenen die op grond van **Mattheüs 5:17-19** menen dat elke gebod van de wet van Mozes nog geldt, moeten consequent zijn en dan ook werkelijk alle geboden naleven. Immers er staat in het Bijbelgedeelte dat zelfs het kleinste gebod niet ontbonden mag worden. (**Mattheüs 5:19**)

Dan mag je er niet enkele geboden uitpikken en de rest negeren. Als je werkelijk meent dat ieder gebod van de wet van Mozes op dit moment nog geldig is, dan moet je volledig als Jood gaan leven.

Maar dat is in strijd met wat we bijvoorbeeld in **Handelingen 15** lezen. Een aantal christenen uit Joodse achtergrond stond op het standpunt dat de bekeerde heidenen volledig naar de wet van Mozes moesten gaan leven. (**Handelingen 15:5**) In een vergadering met de apostelen en de oudsten van Jeruzalem wordt uitgesproken dat dit onjuist is. (**15:19,20**) De vergaderde apostelen en oudsten bevestigen daar dat allerlei ceremoniële onderdelen van de wet van Mozes niet geldig zijn voor de christen.

Tot zover de bespreking van het eerste bezwaar. We gaan verder met het volgende.

(2) Jezus hield zelf de sabbat, dan moeten wij dat ook doen

In deze redenering wordt opnieuw over het hoofd gezien dat na de dood en opstanding van Jezus een verandering van wet heeft plaats gehad. (Zie hierboven punt 6)

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Jezus is geboren onder de wet en Hij leefde naar de wet. Hij hield zich volledig aan de wet van Mozes. Hij leefde als Jood naar alle geboden van de Thora. Hij hield zich ook aan het sabbatsgebod. Maar na zijn dood en opstanding is er een andere tijd, een andere bedeling, gekomen. Er heeft een verandering van wet plaats gehad.

Vandaar dat Paulus kan zeggen dat voor een christen alle dagen gelijk zijn en dat het sabbatsgebod niet meer geldt. (Zie hierboven punt 6) Bovendien, als je stelt dat omdat Jezus iets heeft gedaan, je dat automatisch ook zelf moet doen, dan moet je Hem navolgen in zijn volledige onderhouding van de wet van Mozes. Dan moet je als Jood gaan leven.

Jezus heeft door zijn dood, in zijn vlees (dat wil zeggen, in zijn lichaam) de wet die bestaat in geboden en inzettingen (dat is de wet van Mozes) buiten werking gesteld. Zo staat het in Efeze 2:15: *“doordat Hij in zijn vlees de wet der geboden, in inzettingen bestaande, buiten werking gesteld heeft”*.

(Zie de Bijbelstudie over de wet)

(Zie de Bijbelstudie over de christen en de wet van Mozes)

(3) Uit een Bijbeltekst over de eindtijd blijkt dat ze dan nog steeds de sabbat houden.

“Bidt, dat uw vlucht niet in de winter valle en niet op een sabbat”. (Mattheüs 24:20)

Dit staat in wat wel wordt genoemd ***“de rede over de laatste dingen”***. Het gehele hoofdstuk **Mattheüs 24**, gaat over de wederkomst van Christus en over wat daar aan voorafgaat. Vlak voordat Jezus terug komt zal er een periode van grote verdrukking komen.

In **Mattheüs 24:15** wordt gezegd wat het teken is dat deze grote verdrukking op het punt staat om te beginnen. Als de christenen, die op dat moment in het land Israël zijn, dat teken zien, dan moeten ze onmiddellijk met grote haast vluchten. En in verband met die plotselinge vlucht zegt Jezus: ***“Bidt, dat uw vlucht niet in de winter valle en niet op een sabbat”***.

Deze tekst wordt soms gebruikt door christenen die vinden dat we nog steeds de sabbat moeten houden. Hun redenering is als volgt: Als in die tijd, dat is de tijd vlak voor de wederkomst van Christus, nog de sabbat wordt gehouden, dan is de sabbat blijkbaar niet afgeschaft. Want anders wat het niet nodig geweest om te bidden dat het moment om te vluchten niet op een sabbat valt. En daarom moeten wij ook de sabbat blijven houden.

De redenering klopt niet.

Wat over het hoofd wordt gezien, is dat deze aansporing is gericht tot een speciale groep christenen. Het gaat om christenen die op dat moment in het land Israël wonen: ***“laten dan wie in Judea zijn, vluchten naar de bergen”*** (Mattheüs 24:15,16). Zij moeten op een bepaald moment overhaast vluchten.

Daarom moeten ze bidden dat de situatie gunstig zal zijn voor een snelle vlucht. Vluchten in de winter is zwaarder. En vluchten op de sabbat gaat moeilijker, omdat bijvoorbeeld het openbaar vervoer (gedeeltelijk) stil ligt. Op dat moment wonen deze christen Joden immers te midden van het ongelovige Joodse volk dat Jezus verwerpt en nog steeds vasthoudt aan de wet van Mozes en dat dus ook de sabbat nog steeds houdt. Niet de christenen houden op dat moment de sabbat, het Joodse volk om hen heen houdt in die tijd nog steeds de sabbat.

(4) Er staat dat het sabbatsgebod altoosdurend is, bv. in Exodus 31.

“De Israëlieten zullen de sabbat onderhouden, door de sabbat te vieren, zij en hun nageslacht, als een altoosdurend verbond.” (Exodus 31:16) In de HSV staat: ***“... als een eeuwig verbond.”***

De redenering is als volgt: Hier staat dat de sabbat een eeuwig verbond is. Daarom is het onmogelijk dat het sabbatsgebod niet meer geldig is.

Ook deze uitleg klopt niet.

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Gods intentie en de praktijk

Gods intentie was om het sabbatsgebod altoosdurend te laten zijn. Zo zou het ook zijn gegaan, als het volk Israël het verbond met Mozes, waar de sabbat een onderdeel van is, niet had verbroken. Maar het volk heeft het verbond verbroken, met als gevolg dat God het verbond met Mozes, met daarin de verbondseis, inclusief het sabbatsgebod, terzijde heeft geschoven. Voor de christenen is de wet van Mozes vervangen door de wet van Christus.

Er heeft een verandering van wet plaats gehad (**Hebreeën 7:12**). Sommige van de geboden en voorschriften uit de wet van Mozes zijn niet in de wet van Christus opgenomen. Ook het sabbatsgebod niet (zie hierboven punt 6).

Ook aan het altoosdurende priesterschap van de zonen van Aäron is een einde gekomen.

Niet alleen van de sabbat wordt in de wet van Mozes gezegd dat het een altoosdurend (eeuwig) gebod was, hetzelfde wordt ook over het priesterschap van de zonen van Aäron gezegd. De Bijbel spreekt over een altoosdurend priesterschap van de zonen van Aäron: **“opdat het hun tot een altoosdurend priesterschap zij in hun geslachten”**. (**Exodus 40:15**)

Terwijl ook dat priesterschap opzij is geschoven, door een verandering van wet (**Hebreeën 7:12**). Ook van heffingen waar de priesters recht op hadden, wordt gezegd dat ze altoosdurend zijn. (**Numeri 18:19**) En toch is het Aäronitische priesterschap afgeschaft en daarmee ook de heffingen.

Deze dingen waren altoosdurend, zolang het verbond geldig en van kracht was.

Door de dood en opstanding van Jezus is de wet veranderd en daarom is het priesterschap van de zonen van Aäron, maar ook het sabbatsgebod, opgeheven.

En als je al, tegen het bovenstaande bewijs in, staande wilt houden dat het sabbatsgebod eeuwig is. Dan geldt dat alleen voor de Israëlieten en niet voor de gemeente, niet voor de christenen. Want in de tekst staat: **“De Israëlieten zullen de sabbat onderhouden, door de sabbat te vieren, zij en hun nageslacht, als een altoosdurend verbond”**. (**Exodus 31:16**)

(5) Uit profetische gedeelten over het duizendjarig rijk blijkt dat in die tijd de sabbat wordt gehouden.

Het klopt dat in het duizendjarig rijk de sabbat weer wordt gehouden. (**Ezechiël 46:1-7, 44:24, Jesaja 56:1-8**) Maar die tijd is anders dan onze tijd. Het gaat ook daar weer om een andere periode, om een andere bedeling, met gedeeltelijk andere regels.

Jezus richt bij zijn wederkomst het duizendjarig rijk op. Hij slaat de opstand van de mensen neer en neemt de regering van de gehele wereld over. Bij het begin van zijn regering voert Hij een aantal regels in, waaronder de opdracht om de sabbat weer te gaan houden. Dat wordt in de theocratie aan de gehele maatschappij opgelegd.

Conclusie.

De argumenten waarmee wordt geprobeerd om te bewijzen dat wij als christenen nog steeds de sabbat moeten houden, zijn niet overtuigend. En tegenover die zwakke argumenten staat het duidelijke onderwijs van de apostelen over een verandering van wet en over de sabbat. (Zie hierboven punt 6.)

De verwarring van deze christenen is het gevolg van het feit dat ze het Bijbelse onderscheid tussen Israël en de gemeente niet onderkennen. Ze zien niet in dat de dingen die God Israël oplegde in het verbond van Mozes, niet automatisch op de nieuwtestamentische gemeente over zijn gegaan.

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Ook hebben ze geen oog voor de verschillende perioden, geen oog voor de verschillende bedelingen. Bedelingen waarin God zijn regels voor de gelovigen gedeeltelijk aanpast en verandert. Ze begrijpen bijvoorbeeld niet dat er na de dood van Christus een verandering van wet heeft plaats gehad. (**Hebreeën 7:12**)

8. Maar het wordt toch niet verboden?

De laatste jaren is er een groeiende groep evangelische en orthodox reformatorische christenen die begonnen is met het houden van de sabbat (op zaterdag). Hoewel zij al christen waren, hebben zij dat daarvoor nooit gedaan. Ze zijn er later mee begonnen.

Dit is een zeer zorgelijke en on-Bijbelse ontwikkeling. Waarom?

8-1. Ze gaan in tegen het onderwijs van Paulus.

Paulus leerde dat voor een sterke gelovige alle dagen gelijk zijn. (Zie hierboven punt 6.) “Nee, nee”, zeggen deze christenen, “Paulus kan zeggen wat hij wil, voor ons zijn niet alle dagen gelijk, wij heiligen toch de sabbat.”

8-2. Hun dubbele boodschap.

Als je hen vraagt of het verplicht is om als christen de sabbat te houden, dan krijg je een dubbel antwoord. Ze zeggen ja en nee tegelijk.

Aan de ene kant zeggen ze dat het niet verplicht is, maar tegelijkertijd zeggen ze dat je wel een zegen mist als je het niet doet en dat het noodzakelijk is voor een krachtig geestelijk leven. Dus dan is het toch eigenlijk weer wel nodig om de sabbat te gaan houden.

Iets dergelijks doen deze christenen niet alleen met de sabbat, maar ook met de oudtestamentische feesten. Zie punt 12 van de bespreking van Wake Up: www.toetsalles.nl/html/doc/wakeup.ha.htm . (En lees daarnaast ook de aanvulling op die bespreking: www.toetsalles.nl/html/doc/wakeup.dialectiek.htm , het gaat om de inleiding en het derde voorbeeld.)

8-3. Ze zijn onder de invloed geraakt van de Hebrew Roots beweging.

De christenen die de laatste jaren zijn begonnen met het houden van de sabbat (op zaterdag) doen dat omdat ze onder invloed zijn geraakt van de Hebrew Roots beweging.

De Hebrew Roots beweging beweert dat wij, als christenen, los zijn geraakt van onze Joodse wortels. De aanhangers van de Hebrew Roots beweging zeggen dat we in onze theologie en in onze gebruiken “vergriekt” zijn. Dat is volgens hen schadelijk voor een krachtig geestelijke leven en daarom roepen zij de christenen op om terug te keren naar de Joodse wortels van het christelijk geloof. Dit is de basistheorie van de Hebrew Roots beweging.

Een belangrijk onderdeel van deze “terugkeer” naar de joodse wortels is het herstel van de sabbat (op zaterdag).

Als je de basistheorie van de Hebrew Roots beweging over neemt, dan moet je de sabbat wel gaan vieren. Want als je het echte authentieke originele christelijke geloof uit de tijd van de apostelen weer wil beleven, dan moet je terug naar de joodse wortels. En dus ook terug naar het houden van de sabbat (op zaterdag).

De theorie van de Hebrew Roots beweging klopt niet.

De theorie over de vervreemding van de Joodse wortels is niet juist, ook niet op het punt van de sabbat.

De Hebrew Roots mensen beweren dat in de eerste eeuwen van het christendom de christenen de sabbat en de joodse feesten nog hielden. Voor die stelling is echter geen historisch bewijs. Bovendien spreekt de Bijbel hun bewering tegen.

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Uit de Bijbel blijkt dat de christenen uit joodse synagogen werden geworpen. Dat was ook door Jezus aangekondigd (**Johannes 16:2**). De eerste christenen werden door de Joden tegengewerkt en vervolgd (**1 Thessalonicenzen 2:15**). Daarom begonnen zij met eigen samenkomsten (Zie bijvoorbeeld **Handelingen 19:9**). In het boek Handelingen wordt beschreven hoe overal eigen christelijke gemeenten ontstonden.

De christelijke gemeenten die op die manier ontstonden, werden onderwezen door Paulus en de andere apostelen. We weten welk onderwijs die eerste gemeente kregen, want we hebben documenten uit die tijd in de vorm van de brieven van het Nieuwe Testament. Wat daarin staat, werd de christenen onderwezen. In de brieven staat het onderwijs over de verandering van wet, over de verandering van de wet van Mozes naar de wet van Christus. Een verandering die het gevolg was van de dood van Christus. En dat daarom voor een christen alle dagen gelijk zijn. (Zie hierboven, punt 6)

De apostelen sporen in hun brieven de christenen nergens aan tot het houden van de sabbat, integendeel. Paulus zegt dat het sabbatsgebod niet meer geldt. En dat we nu leven in de realiteit waar de sabbat niet meer dan een schaduw van is.

Dus niet wat de Hebrew Roots beweging, namelijk hun onbewezen stelling dat de eerste christenen de sabbat bleven vieren, maar wat Paulus leert is het werkelijke authentieke christendom. Dat werd door de apostelen aan de eerste gemeente geleerd. In zijn onderwijs haalt Paulus elke religieuze motivatie om de sabbat te houden, weg.

Het staat niet op zichzelf.

Het besluit van deze christenen om de sabbat (op zaterdag) te gaan houden, staat niet op zichzelf. Het gaan houden van de sabbat (op zaterdag) is bijna altijd een teken dat deze christenen de on-Bijbelse basistheorie van de Hebrew Roots beweging hebben aanvaard.

Ze gaan daarom naast het houden van de sabbat meestal ook de Joodse feesten vieren en ze verdiepen zich in allerlei buiten-Bijbelse Joodse tradities, zoals bijvoorbeeld de Talmoed en het joodse huwelijksritueel.

Ze beginnen over Jeshua te spreken, in plaats van over Jezus. Meestal is het een proces, waarin geleidelijk de theologie en de gebruiken van de Hebrew Roots beweging wordt overgenomen. Een proces waarin het houden van de sabbat één van de eerste stappen is.

Als gevolg van de theologie van de Hebrew Roots beweging, beginnen ze ook het onderscheid tussen Israël en de gemeente kwijt te raken. En het onderscheid tussen de wet en de genade, en tussen het oude verbond en het nieuwe verbond. Het boek Wake Up is daar een duidelijke illustratie van. Zie deze bespreking van het boek: www.toetsalles.nl/html/doc/wakeup.ha.htm .

Wake Up draagt zo goed als alle standpunten van de Hebrew Roots beweging uit. Het is een complete theologie van de beweging. In punt 15 van de bespreking van Wake Up, wordt de Hebrew Roots beweging zelf kort besproken.

Als christenen beginnen met het houden van de sabbat (op zaterdag), komt dat omdat het zuurdesem van de verkeerde theologie van de Hebrew Roots beweging in hun denken is binnen gekomen.

Als hun denken niet wordt schoongewassen door Gods Woord, zal het zuurdesem van de Hebrew Roots leer hen verder aantasten. En dat is precies wat ik om me heen zie gebeuren.

Mensen worden bijvoorbeeld uitgenodigd om een keer een sabbatsviering mee te maken of een viering van één van de oudtestamentische feesten. Als ze dat doen, dan raken velen van hen gefascineerd door de mooie rituelen. Mensen zijn nu eenmaal erg gevoelig voor dit soort rituelen, speciaal als die nieuw en onbekend zijn. Tijdens die vieringen worden meestal onderdelen van de on-Bijbelse leer van de Hebrew Roots uitgedragen. Zo worden christenen de Hebrew Roots beweging binnen getrokken.

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Veel van de christenen die meegesleept zijn met deze beweging, beseffen waarschijnlijk niet ten volle waarin ze zich hebben begeven. Maar valse leer werkt volgens de Bijbel als zuurdesem (Mattheus 16:6,12; Galaten 5:9). Als ze in die omgeving blijven, zullen de dwalingen van de Hebrew Roots beweging steeds meer greep op hen krijgen, dan worden ze er steeds dieper in getrokken, dan zullen ze op den duur geheel verzuurd raken.

De ernst van de situatie.

In de Hebrew Roots beweging zien we de herleving van een dwaling waar Paulus reeds in zijn tijd veel mee te stellen had. Bijbelleraren hebben deze groep valse leraren uit de tijd van Paulus de naam “Judaïsten” gegeven. Het waren ‘christenen’ die wet en genade vermengden. Zij leerden dat een mens wel behouden wordt door het geloof in Jezus, maar dat hij daarnaast ook verplicht is om de wet van Mozes te houden.

In **Handelingen 15** wordt een botsing tussen Paulus en deze valse leraren besproken. Zie speciaal **Handelingen 15:5**. De volledige Galatenbrief is tegen hen geschreven en ook **Fillippenzen 3**.

Het is wel zo dat de Hebrew Roots beweging geen uniforme beweging is, er is onderling verschil, er is een gematigde vleugel en een radicale vleugel. Iedereen binnen de Hebrew Roots beweging onderschrijft de basisstelling over de vervreemding van de Joodse wortels en over de noodzaak om naar die Joodse wortels terug te keren. Maar niet iedereen binnen de beweging gaat even ver in de uitwerking van die terugkeer.

Bijna allen zijn het er over eens dat terugkeren naar de Joodse wortels inhoudt dat je de sabbat (op zaterdag) gaat houden en dat je oudtestamentische feesten, zoals het Loofhutten feest, weer gaat vieren. Maar er bestaat verschil van mening over de vraag of dit verplicht is of niet.

De ‘hardcore’ Judaïsten in de Hebrew Roots beweging, stellen dat het houden van de sabbat (op zaterdag) verplicht is. Maar de mensen van de gematigde vleugel van de Hebrew Roots beweging zeggen dat het niet verplicht is, maar tegelijkertijd zeggen ze wel dat je veel zegen en kracht misloopt als je het niet doet.

En dat het daarom onmisbaar is voor een echte diepe discipelschapswandel. En zij geloven dat het huidige christendom terug moet keren naar de Joodse wortels. En als je dat gelooft, dan kun je niet anders doen dan de sabbat gaan houden. Dat is de dubbele boodschap van de gematigde vleugel van de Hebrew Roots beweging: het is niet verplicht, maar eigenlijk wel noodzakelijk. Een voorbeeld hiervan is het boek Wake Up.

Het gevaar is dat de christenen die binnen de invloedssfeer van de Hebrew Roots beweging komen, telkens meer opschuiven in de richting van het hardcore Judaïsme. Dat gevaar is niet denkbeeldig of louter theoretisch, ik heb het persoonlijk al verschillende keren in mijn omgeving waargenomen. Klik hier, voor drie voorbeelden hiervan: www.toetsalles.nl/html/doc/3voorbeelden.ontsporing.htm

Maar het wordt toch niet verboden? De adder onder het gras.

Tegen de waarschuwing die hierboven, in punt 18-3, is gegeven wordt soms ingebracht dat het volgens de Bijbel toch niet verboden is om de sabbat te houden. Immers Paulus laat het toch vrij of je al of niet de sabbat houdt: **“Deze [immers] stelt de ene dag boven de andere, gene stelt ze alle gelijk. Ieder zij voor zijn eigen besef ten volle overtuigd”.** (Romeinen 14:5)

Dat klopt, dat heeft Paulus inderdaad geschreven, maar we moeten wel de context waarin hij dit zegt in de gaten houden.

In de gemeente van Rome waren twee groepen christenen. Een groep gelovigen uit Joodse achtergrond en een groep christenen uit heidense achtergrond. Velen uit de groep gelovigen uit Joodse achtergrond waren nog niet los van de wet van Mozes en daarom bleven ze de sabbat houden, de voedselwetten toepassen en de andere feesten houden.

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Paulus zegt dat de andere christenen geduld met deze groep moesten hebben. Maar hij noemt die groep wel zwak in het geloof (**Romeinen 14:1-2**), zij hadden niet begrepen dat de dood van Christus hen vrijgemaakt had van de wet van Mozes. (Dit Bijbelgedeelte uit **Romeinen 14**, is hierboven in punt 6.4 uitgebreider besproken)

Maar wat er nu in Nederland, onder invloed van de Hebrew Roots beweging, gebeurt, kun je daar niet mee vergelijken. Het gaat in dit geval niet om christenen die opgevoed zijn met de wet van Mozes en die daar nog niet los van zijn, zoals dat het geval was met de gelovigen uit Joodse achtergrond in de gemeente van Rome.

Het gaat om evangelische christenen die vrijwillig terugkeren naar deze inzet van de wet van Mozes. Ze keren terug naar de wet, naar de dingen die van de aarde zijn, naar de schaduwen. (**Kolossenzen 2:17 tot en met 3:3**) En dat doen ze omdat ze de valse basisstelling van de Hebrew Roots beweging hebben overgenomen, ze denken dat ze door het gaan houden van de sabbat (op zaterdag) terugkeren naar het authentieke christendom. En omdat ze de basisstelling van de Hebrew Roots beweging hebben overgenomen, komen ze open te staan voor de volledige gevaarlijke theologie van deze beweging.

Wat **Romeinen 14:5** zegt, is wel van toepassing op bijvoorbeeld christenen uit orthodox reformatorische achtergrond, die van kindsbeen zijn opgevoed met de idee dat ze de zondagsabbat moeten houden. Maar het is niet van toepassing op christenen die onder invloed van de on-Bijbelse en gevaarlijke theologie van de Hebrew Roots beweging beginnen met het houden van de zaterdagsabbat.

8-5. Het richt op ritueel in plaats van op Jezus

Wat hierboven in punt 8-4. is besproken, is uiteraard de voornaamste reden waarom op dit moment het gaan houden van de sabbat gevaarlijk is. Het is gevaarlijk omdat het tegenwoordig bijna altijd is verbonden met de theologie van de Hebrew Roots beweging. Maar er zijn nog meer redenen te geven waarom het een voor het geestelijk leven schadelijk idee is om de sabbat te gaan houden.

(a) Het richt je op uiterlijke dingen en niet op wat je in de Here Jezus bent en hoe je uit Hem moet leven in de kracht van God.

Het richt je op een ritueel in plaats van op de relatie met de levende Heer.

Dat wordt duidelijk als we kijken naar het grotere verband waarin de waarschuwing van **Kolossenzen 2:17** tegen het opleggen van de sabbat, staat. Die waarschuwing is onderdeel van een groter betoog, dat begint in **Kolossenzen 2:6** en dat doorgaat tot tenminste **Kolossenzen 3:17**.

In de gemeente van Kolosse waren mensen gekomen die leerden dat de christenen de sabbat en andere joodse feesten moesten houden. Paulus zegt de christenen dat ze daar niet in mee moeten gaan. En als reden geeft hij aan dat er een nieuwe tijd was aangebroken. De ceremonieën van de wet van Mozes, zoals de sabbat, waren schaduwen van de zaak zelf. De dood en opstanding van Jezus en de komst van de Heilige Geest hebben alles veranderd. Als christenen leven wij in de realiteit van Christus, door de kracht van de Heilige Geest. Paulus zegt: *“Je moet die schaduwen achter je laten, je moet daar niet bij blijven staan”*. Hij formuleert het zo: **“bedenk de dingen die boven zijn, waar Christus is, en niet die op de aarde zijn”**. (**Kolossenzen 3:2**)

De nadruk ligt in het gehele Bijbelgedeelte waarin **Kolossen 2:17** staat, op het nieuwe leven van Christus dat in ons is. Dat moeten we uitleven en uitwerken. Daar moeten we ons op concentreren en niet op de schaduwen, niet op de ceremonieën van de wet van Mozes. Als je gericht blijft op de oudtestamentische ceremonieën, dan richt je jezelf op de dingen die op aarde zijn. Dan blijf je leven op Oudtestamenteel niveau, in plaats van in de realiteit van het werk van de Geest en het nieuwe leven in Christus.

“Bedenk de dingen die boven zijn”. Dat wil zeggen: bedenk wat je bent in Christus, wandelt in Hem, leg de oude mens af, doe de nieuwe mens aan. Stel je ter beschikking van God, volg de leiding van de Geest.

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

“bedenk ....niet de dingen die op aarde zijn”. Dat wil zeggen: houdt je niet meer bezig met de sabbat, met joodse feestdagen, met voedselwetten, etc. Want als je, je met deze dingen bezighoudt, dan ben je bezig met “de dingen die beneden zijn”.

Het gaat om de gerichtheid. We moeten ons niet richten op het vieren van de sabbat of op joodse feesten. Daar moet onze aandacht niet naar uitgaan, daar moeten we onze tijd en energie niet aan besteden. Die dingen moeten we niet in het centrum van ons christelijke leven plaatsen. Die dingen maken ons geen geestelijke overwinnende christenen. Je hebt niets aan sabbat houden, in de geestelijke strijd tegen de boze machten waar iedere christen mee te maken heeft (**Efeze 6:10-18**).

Het gaat om leven op twee niveaus. Leven in de oude bedeling, met zijn ceremonieën. Of leven in de nieuwe bedeling, in de werkelijkheid waar de ceremonieën van het oude verbond schaduwen van zijn.

Je kunt die twee dingen niet mengen, zoals mensen uit de Hebrew Roots beweging menen te kunnen doen. Uit de praktijk blijkt dat de sabbatviering centraal komt te staan in hun geestelijk leven. Mensen verlaten er zelfs hun eigen gemeenten voor, zo belangrijk vinden ze het.

(b) Vastheid zoeken in een ritueel, in plaats van in de genade.

“Laat u niet medeslepen door allerlei vreemde leringen; want het is goed, dat het hart zijn vastheid vindt in genade en niet in spijzen: wie het hierin zochten, hebben er geen baat bij gevonden”. (**Hebreeën 13:9**)

Dit vers spreekt over het zoeken van vastheid in spijzen. Bijvoorbeeld in de voedselwetten van de wet van Mozes. Mensen kunnen vastheid zoeken voor hun hart in dit soort wetten en ceremonieën. Dat kun je doen met de voedselwetten van de wet van Mozes, maar ook met de sabbatviering. Daar steun je dan op, in plaats van op de genade, in plaats van op het werk van Christus en op het werk van de Heilige Geest in je.

Hebreeën 13:9 is van toepassing op de christenen die betoverd dreigen te worden door de Hebrew Roots beweging: “Laat u niet medeslepen door de vreemde leringen van de Hebrew Roots beweging”

(c) Tijd verspilling

De hele focus op de sabbat en op de andere oudtestamentische feesten leidt tot een enorme verspilling van tijd en energie. Als christen heb je wel wat anders te doen dan elke vrijdagavond en zaterdag uitgebreid sabbat vieren en je verdiepen in allerlei joodse tradities en in de typologische betekenissen van de oudtestamentische ceremonieën, waar vaak uitgebreid over gespeculeerd wordt.

Er worden dikke boeken over dit soort zaken geschreven (denk aan Wake Up), er worden conferenties en studiedagen over gehouden, enzovoorts. Het maakt mensen tot ijverars voor de wet van Mozes. En dat alles zou volgens hen tot een zuiverder en krachtiger christendom moeten leiden. Die veronderstelling is absurd, zoals ook op termijn de praktijk ongetwijfeld zal gaan uitwijzen. Want aan de vrucht kent men de bomen.

(d) Staren naar de schaduw.

Dat is wat deze christenen doen. Ze richten zich op de schaduwen, in plaats van op de zaak zelf (**Kolossenzen 2:16.17 en 3:2**)

Denk aan een marmeren beeld. Het staat buiten in de zon. Daardoor ontstaat er een schaduw. Er zijn mensen die het beeld willen leren kennen. Ze komen naar het plein toe, waar het beeld staat en ze gaan vervolgens uitgebreid de schaduw bestuderen. Terwijl voor hun ogen het eigenlijke beeld staat. Dit is absurd. En toch doen deze christenen precies dat.

De typen, waaronder de sabbat, hebben een beperkte waarde. Ze bevestigen bijvoorbeeld de eenheid van het oude en het nieuwe testament. Maar in het onderwijs van de apostelen nemen ze slechts een zeer kleine plaats in. Zie de punten 7.1 en 7.2. van het artikel over Wake Up.

9. Hoe zit het dan met de zondagsheiliging?

Sommige christenen uit Reformatorische achtergrond denken dat het sabbatsgebod van de zaterdag is overgegaan op de zondag. Volgens hen geldt het sabbatsgebod ook voor de christenen, maar de dag waarop de sabbat moet worden gehouden, is verwisseld.

Er is geen Bijbelse basis

Het probleem voor deze christenen is dat er voor de stelling dat het sabbatsgebod is overgegaan van de zaterdag op de zondag, geen Bijbelse basis is.

Er is om te beginnen geen Bijbelgedeelte in het Nieuwe Testament dat zegt dat het gebod om de sabbat te houden, is overgegaan op de eerste dag van de week. Het staat er simpelweg niet. Wat er wel staat, is dat voor een christen alle dagen gelijk zijn en dat het sabbatsgebod is opgeheven: **“Laat dan niemand u blijven oordelen inzake eten en drinken of op het stuk van een feestdag, nieuwe maan of sabbat” (Kolossenzen 2:16)**. Zie hierboven punt 6.

En als alle dagen gelijk zijn, zoals de apostel Paulus zegt, dan is er zowel geen plaats voor een zaterdagssabbat als voor een zondagsabbat.

Maar de Bijbel spreekt toch over “de dag des Heren”

In **Openbaring 1:10** is sprake van **“de dag des Heren”**. De apostel Johannes zegt van zichzelf dat hij op de dag des Heren in geestvervoering kwam: **“Ik kwam in vervoering des geestes op de dag des Heren, en ik hoorde achter mij een luide stem .....**”.

Sommigen christenen denken dat hier met **“de dag des Heren”** de zondag wordt bedoeld. Dat is echter hoogst onwaarschijnlijk als we naar het verband kijken en als we Schrift met Schrift vergelijken.

De uitdrukking **“de dag des Heren”** komt heel vaak voor in het Oude Testament, in het bijzonder in de profetische boeken. En daar staat die uitdrukking altijd voor de oordeelstijd die zal komen vlak voor de wederkomst van Christus. Zie bijvoorbeeld **Jesaja 13:6,9,10** en **2:12**. Voor meer teksten, zie eindnoot (3).

Deze betekenis past in het verband waarin **Openbaring 1:10** staat. De apostel Johannes is in ballingschap op het eiland Patmos en hij komt daar in geestvervoering. Hij wordt in de geest meegevoerd en dan ziet en hoort hij allerlei dingen. Hij krijgt van te voren de oordelen uit de eindtijd al te zien.

Dat wil zeggen, hij wordt als het ware vooruit geplaatst tot in de dag des Heren, tot in de oordeelstijd: **“Ik kwam in vervoering des geestes op de dag des Heren”**. Hij werd in de geest overgeplaatst naar die tijd, en ziet wat er dan gaat gebeuren. Hij krijgt dan de oordelen die worden beschreven in **Openbaring 5 tot en met 19** te zien. In die hoofdstukken wordt de grote verdrukking beschreven.

Uit de Bijbel blijkt dat christenen op de eerste dag der week samen kwamen

Op de sabbat lag Jezus in het graf! Pas toen die voorbij was, vroeg op de eerste dag van de week vond men dat zijn graf leeg was (**Mattheüs 28:1-7; Marcus 16:1-8; Lukas 24:1**). Die dag was de heerlijke opstandingsdag. Op die dag verscheen de Heer ook voor het eerst aan zijn discipelen (**Johannes 20:19-29**).

We zien dat het Avondmaal op de eerste dag van de week werd gehouden. De christenen kwamen dus op die dag samen. **“En op de eerste dag van de week, toen de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, sprak Paulus hen toe ...” (Handelingen 20:7)**.

In het begin kwamen de christenen nog elke dag bijeen om het avondmaal te vieren, om **“brood te breken”**. (**Handelingen 2:42,46**) In **Handelingen 20:7** zien we echter dat ze dit op de eerste dag van de week zijn gaan doen.

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Ze waren dat gewoon, maar dat betekent nog niet dat ze die dag zagen als een verplaatste sabbat zagen. Het enige wat ze doen op die dag is samenkomen. Het was een gewoonte, geen voorschrift.

Je moet de dingen wel uit elkaar houden

Je moet de gewoonte om op zondag samen te komen niet verwarren met een sabbatsgebod. In het samenkomen op zondag volgen evangelische christenen simpelweg de gewoonte van de eerste christenen, zonder dat ze dit samenkomen verbinden met de sabbat.

Bijlage A. Het sabbatsgebod was ook een sociale maatregel

Het sabbatsgebod had niet alleen een religieuze betekenis als teken van het verbond met Mozes en als onderdeel van de verbondseis van het verbond met Mozes. De sabbat was ook door God bedoeld als een sociale maatregel.

Het sabbatsgebod beschermde de Israëliet, tegen alsmaar door zwoegen. Maar het was ook bedoeld als bescherming voor de maatschappelijk zwakken, voor de slaven, voor de dienstknechten. God zorgde er voor dat ook zij één keer in de week een adempauze kregen. In die zin was het een stukje sociale wetgeving.

“Zes dagen zult gij uw werk doen, maar op de zevende dag zult gij rusten, opdat uw rund en uw ezel uitrusten, en de zoon van uw slavin en de vreemdeling adem scheppen”. (Exodus 23:12)

Daarom zei Jezus ook dat de sabbat er was voor de mens, voor het welzijn van de mens. ***“En Hij zeide tot hen: De sabbat is gemaakt om de mens, en niet de mens om de sabbat”.*** (Marcus 2:27)

God weet wat goed voor een mens is. Het ritme van zes dagen werken en een dag rusten is goed voor de fysieke en innerlijke gezondheid van de mens. Maar het doet er niet toe op welke dag je die wekelijkse rustdag houdt. De zondag vrijwillig als rustdag apart zetten heeft hetzelfde heilzame effect als het houden van een rustdag op zaterdag. Voor veel predikanten is de zondag een dag waarop ze hard werken, daarom nemen velen de maandag als wekelijkse rustdag.

Bijlage B. Enkele opmerkingen over de Reformatorische positie

De traditionele leer over de sabbat van veel reformatorische kerken is als volgt.

Onderscheiden tussen de morele wet en de ceremoniële wet

In de wet van Mozes maken zij onderscheid tussen de morele geboden en de ceremoniële geboden. Dit onderscheid kun je inderdaad in grote lijn maken. De morele geboden zijn de geboden over hoe je met je naaste moet omgaan. De ceremoniële geboden zijn de voorschriften over de offers, de feestdagen, de voedselwetten, enzovoorts.

De ceremoniële gedeelten afgeschaft

De reformatorische positie is dat de ceremoniële geboden in Christus zijn vervuld en dat ze daarom door de apostelen zijn afgeschaft. Zij leren dat de morele geboden van de wet van Mozes nog steeds geldig zijn.

Het verschil met de evangelische positie is dat de evangelische christenen geloven dat de gehele wet van Mozes niet geldt voor de christenen. Zij leven onder een andere wet, de wet van Christus. In die wet zijn wel alle morele geboden van de wet van Mozes overgenomen, maar ze staan niet meer in het kader van het verbond van Mozes (ze staan niet meer in het kader van de verbondsvloek en de verbondszegen uit **Leviticus 26** en **Deuteronomium 28**).

En in de wet van Christus zijn de morele geboden van het Oude Testament zelfs vaak nog aangescherpt. Zie hierboven, het begin van punt 6. En de verwijzing naar de Bijbelstudie over de wet.

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

Het twistpunt: een moreel of een ceremonieel gebod.

Vanuit reformatorisch standpunt is het belangrijk om te bepalen of het sabbatsgebod valt onder de morele wet of onder de ceremoniële wet. In reformatorische kring is daar in de zeventiende eeuw heftig over gedebatteerd (6). Uiteindelijk heeft de puriteinse stroming, die het sabbatsgebod streng wilde handhaven, de strijd gewonnen.

Ik zelf ben van mening dat de Bijbel duidelijk aangeeft dat de sabbat tot het ceremoniële gedeelte van de wet behoort. Dat blijkt uit **Kolossenzen 2:16-17**. Daar wordt ook de sabbat een schaduw genoemd van de werkelijkheid die in Christus is gekomen.

Een ander belangrijk punt is dat de dominante stroming in de Reformatorisch kerken, dat is de stroming die de sabbat als onderdeel van de morele wet ziet, sabbat op zaterdag heeft vervangen door een sabbat op de zondag.

Interessant is het standpunt van F. Gomarus, de grote opponent van Arminius, over de sabbatskwestie. Hij oordeelde dat het sabbatsgebod slechts in het algemeen oproept tot een heilige rust op gezette tijden. De sabbat zelf, eerst ingesteld in de woestijn (Exodus 16), gold enkel voor Israël en dan ook slechts tot aan Christus. Gomarus wees de gedachte af, dat de eerste dag van de week als rustdag door de apostelen zou zijn ingesteld. (7)

Bijlage C. De invulling van de sabbat

De nadruk in de Bijbel ligt op rust, op adem scheppen. **“maar op de zevende dag zult gij rusten opdat uw rund en uw ezel uitrusten, en de zoon van uw slavin en de vreemdeling adem scheppen”**. (Exodus 23:12)

In onze tijd leven we in een periode van ongekende welvaart, zelfs de armen hebben het nog relatief goed. Dat was in Bijbelse tijden wel anders. Er moest hard gewerkt worden in de strijd om het bestaan, vaak harde fysieke arbeid. God zette dat harde werk elke week een dag stil. Opdat de mensen op adem konden komen. Als een mens op adem komt, dan komt zijn ziel tot rusten en gaat hij nadenken over de geestelijke dingen.

Maar voor de invulling van de rustdag geeft de Bijbel nauwelijks aanwijzingen. Dat is begrijpelijk, want voor rusten, voor ontspannen heeft een mens geen handboek nodig. Uiteraard moeten we ook in onze ontspanning Gods normen handhaven en onze gemeenschap met God bewaren. Alles heeft zijn tijd: werken, ontspanning, samenkomen, enzovoorts (**Prediker 3**).

De joodse traditionele invulling van de sabbat, is fascinerend. Maar we moeten wel bedenken dat die niet is voorgeschreven door de Thora, door de wet van Mozes, door de Bijbel. Het enige dat uit de Bijbel blijkt is dat er op de sabbat een samenkomst was (**Leviticus 23:3**).

En bovenop het dagelijkse brandoffer werd op de sabbat een dubbel brandoffer gebracht (Numeri 28:1-10). Voor de rest van al die tradities, die in de loop der eeuwen in het Jodendom zijn gegroeid rondom de invulling van de sabbat, is geen Bijbelse basis.

Christenen die de sabbat (op zaterdag) gaan houden en die daarbij allerlei buiten-Bijbelse joodse tradities rondom de sabbatviering overnemen, denken daarmee dat ze daardoor terug keren naar de Bijbel, maar dat is onzin. Ze keren niet terug naar de Bijbel, ze keren zich juist af van de leer der apostelen (zie hierboven punt 6) en ze keren zich naar het Jodendom.

Eindnoten

(1)Onze opdracht als christen is om te leven naar de wil van God (**1 Petrus 4:2**). We moeten ons ten dienste van God stellen (**Romeinen 12:2**). We moeten daders van het woord zijn (**Jakobus 1:22**). Dat wil zeggen: we moeten doen wat **“er staat geschreven”**, we moeten het woord van God op ons leven toepassen. En we moeten ons laten leiden door Gods Geest (**Galaten 5:18**). Die helpt ons bij het

Bijbelstudie Centrum studie over
“Wat zegt de Bijbel over de sabbat”

verstaan en toepassen van het woord van God en geeft ons ook het verlangen en de kracht om te gehoorzamen.

Zie bijvoorbeeld **Fillipenzen 4:13**. *“Ik vermag alle dingen in Hem die mij kracht geeft.”* De Geest komt onze zwakheid te hulp (**Romeinen 8:26**). We wandelen door de Geest. God leidt ieder van ons door de innerlijke leiding van de Heilige Geest, door de instructie uit zijn woord en door zijn besturing van de omstandigheden. God heeft een plan met het leven van iedere christen en Hij wil iedere christen daar in binnenleiden.

(2)De geboden van Jezus en de voorschriften van de apostelen zijn niet vrijblijvend. Er is geen zegen en vloek meer, zoals onder het verbond met Mozes (**Leviticus 26, Deuteronomium 28**), maar er is nog wel tuchtiging, als we hardnekkig doorgaan met zondigen.

God tuchtigt om tot inkeer te brengen (**Hebreeën 12**). Dat gebeurde bijvoorbeeld met de christenen te Korinthe, toen die ernstig zondigden (**1 Korinthe 11:30-32**). Er was partijschap in de gemeente, de armen werden beschaamd, sommigen gingen dronken aan het avondmaal, enzovoorts. Het doel van tuchtiging is correctie, niet vergelding. Zie de Bijbelstudie: “wat gebeurt er met een christen als hij zondigt”.

(3)De sabbat is het beeld van het rusten in het volbrachte werk van Christus (**Hebreeën 4:9,10; Romeinen 4:5**.) Dit is de hoofdbetekenis. Dat komt ook overeen met wat Paulus in **Kolossenzen 2:16-17** zegt. Namelijk dat wij nu al, hier op aarde, als christenen, het lichaam (dat is de realiteit) van de werkelijke sabbatsrust beleven, door het geloof in Jezus Christus.

Sommigen menen dat de sabbat ook een schaduw is van het komende duizendjarig vrederijk. Als je daar in binnengaat dan ga je de ware sabbatsrust in. Anderen zien het ingaan in de ware sabbatsrust, als het moment waarop we als gelovigen sterven en onze intrek nemen bij Jezus (**2 Korinthe 5:8**).

De aardse pelgrimsreis is dan over, de bestemming is bereikt: *“En ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: Schrijf, zalig de doden, die in de Here sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, dat zij rusten van hun moeiten, want hun werken volgen hen na”.* (**Openbaring 14:13**)

(4) De typen, waaronder de sabbat, hebben een beperkte waarde. Ze bevestigen bijvoorbeeld de eenheid van het oude en het nieuwe testament. Maar in het onderwijs van de apostelen nemen ze slechts een zeer kleine plaats in. Zie de punten 7.1 en 7.2. van het artikel over Wake Up.

(5)Hier zijn nog enkele teksten over *“de Dag des Heren”*: **Ezechiël 13:5; 30:3; Joel 1:15; 2-1, 11, 31; 3:14; Amos 5:18-20; Obadja :15; Zefanja 1:7, 14; Maleachi 4:5; Handelingen 2:20; 1 Thessalonicenzen 5:2; 2 Petrus 3:10.**

(6)Voor een bespreking van die strijd, zie de brochure “Sabbat en zondag” door G.C. den Hertog. Uitgave van *de Willem de Zwijger stichting*, 2009. Zie in het bijzonder punt 4.3.2. Van deze brochure “De ontwikkeling in Nederland: de sabbatstrijd in de zeventiende eeuw”.

(7)”Sabbat en zondag”, zie de gegevens in de noot hierboven, pagina 31. Zie ook H.B. Visser, “De geschiedenis van de sabbatstrijd”, p. 106v.

+++++